

SINGUR SAMUEL SEGEV **ÎN DAMASC**

Viața și moartea spionului israelian
ELI COHEN

Traducere din ebraică de Claudia Ursuțiu

Prefață de Mihail E. Ionescu

CORINT
BOOKS

—2019—

Cuprins

<i>Prefață</i> de Mihail E. Ionescu	7
<i>Prolog</i>	15
Capitolul 1 — <i>Capcană în Damasc</i>	19
Capitolul 2 — „ <i>Luptătorul 88</i> ” nu răspunde	52
Capitolul 3 — <i>Tinerețea în Egipt și dificultățile integrării în Israel</i>	80
Capitolul 4 — <i>Recrutarea în Serviciul Militar de Informații</i>	103
Capitolul 5 — „ <i>Luptătorul</i> ” intră în gura lupului	148
Capitolul 6 — <i>La porțile Statului Major General al Armatei Siriene</i>	178
Capitolul 7 — <i>Petrececi grandioase și femei în Damasc</i>	229
Capitolul 8 — <i>Purtătorul de cuvânt al Partidului Baas</i>	250
Capitolul 9 — <i>Războiul pentru sursele de apă ale Iordanului</i>	279
Capitolul 10 — <i>Procesul și eforturile de salvare</i>	302
Capitolul 11 — <i>Execuția</i>	327
<i>Epilog</i>	349

Prefață

O carte care trebuie citită

O căutare rapidă pe internet ne dezvăluie o amplă bibliografie internațională consacrată lui Eli Cohen. La simpla comandă: „Eli Cohen, Israeli spy”, motorul de căutare *Google* ne oferă peste 58 000 de referințe. Putem afla că faptele remarcabile ale acestuia și conservarea memoriei sale fac obiectul unor site-uri specializate, că au fost turnate filme avându-l pe Eli Cohen ca personaj central (de pildă, *The Impossible Spy* din 1987), că autoritățile israeliene i-au solicitat periodic Siriei recuperarea rămășițelor acestui erou al luptei statului Israel pentru păstrarea existenței și independenței sale. În legătură cu ultimul aspect, se cuvine relevat că în acest an, cu prilejul comemorării a 50 de ani de la moartea lui Eli Cohen – ceremonie onorată de prezența președintelui statului Israel, a premierului și altor înalte oficialități –, șeful Mossad, Tamir Pardo, a menționat că „moștenirea lui Eli, «omul nostru din Damasc», va dăinui de-a pururea. Rămâne obligația noastră să-l aducem pe Eli acasă, să-l îngropăm în Israel.”*

Tot cu această ocazie, soția eroului, Nadia, i-a solicitat guvernului israelian să nu precupețească niciun efort pentru ca trupul soțului său să fie adus în Israel: „Nu uitați unde zace Eli. Nu se află lângă noi. Cer, cu această ocazie specială, să faceți tot ce este cu

* Marissa Newman, „Mossad Chief: Israel Must Retrieve Eli Cohen’s Body from Syria”, în *The Times of Israel*, 18 mai 2015 (<http://www.timesofisrael.com/mossad-chief-israel-must-retrieve-eli-cohens-body-from-syria/#>).

putință pentru a-l aduce acasă, în țara pentru care a luptat și și-a dat viața.”*

Cum se poate observa, atunci când a vorbit despre Eli Cohen, șeful Mossadului l-a numit „omul nostru din Damasc”. Referința este la celebra carte care a reconstituit prima dată, în 1967, faptele lui Eli Cohen, la doar doi ani după sfârșitul său tragic**, una dintre ediții având o introducere semnată de Nadia, soția eroului***.

De atunci, s-au scris numeroase cărți consacrate acestui luptător pe frontul invizibil. Actuala traducere românească are la bază ediția în limba ebraică din 1986, îmbogățită ulterior succesiv cu noi informații și relatări documentare. Autorul, Samuel Segev, un binecunoscut comentator de politică externă, cu o carieră de ofițer de informații – după unele surse –, profesor universitar, deopotrivă, la un renumit colegiu din Statele Unite, a fost socotit deosebit de calificat pentru a reconstitui cariera de excepție a lui Eli Cohen.

Practic, operațiunea în care a fost implicat Eli Cohen a fost una dintre cele mai cunoscute acțiuni desfășurate de serviciul de informații externe al Israelului, Mossad, pentru a pregăti apărarea în condiții eficiente a statului Israel în anii '60 ai secolului trecut. Sub numele de împrumut Kamal Amin Taabet, Eli Cohen s-a infiltrat în înaltele sfere ale puterii din Siria la începutul anilor '60. Este posibil să fi făcut – potrivit unor experți – stagiul de instruire în „unitatea 131” din Direcția de Informații Militare a Forțelor de Apărare Israeliene (AMAN), apoi s-a deplasat în Argentina ca să-și pună la punct „acoperirea” pentru misiunea în Siria. Ajuns la Damasc, a pătruns în cercul apropiat generalului

* *Ibidem*.

** Eli Ben-Hanan, *Our Man in Damascus: Elie Cohn*, Steimatzky House, 1969.

*** Eli Ben-Hanan, *Our Man In Damascus: Elie Cohn*, introducere de Nadia Cohen, Crown Publishers, 1969.

Amin al-Hafez, care preluase puterea în martie 1963, astfel încât a fost în măsură să transmită date privind armamentul și materialul de luptă de proveniență sovietică intrate în dotarea armatei siriene (avioane Mig-21, tancuri T-54 etc.). Nu a fost singura ocazie când Cohen s-a dovedit deosebit de prețios pentru apărarea Israelului. Potrivit mărturiilor fratelui său, Maurice, Eli a „dezvăluit planurile Siriei de blocare a aprovizionării cu apă a Israelului prin devierea afluenților Iordanului din amonte” și, de asemenea, a făcut cunoscute superiorilor săi „planurile Organizației de Eliberare a Palestinei de a ataca nordul Israelului folosind tactici de gherilă”. Așa cum subliniază Maurice Cohen, „înarmat cu aceste informații, guvernul isaelian a bombardat pozițiile siriene, astfel încât Siria nu a putut distruge așezările israeliene de la Dan, Dafna și Shear Yishuv”^{*}.

Tot el menționează că, „având prieteni în poziții înalte, care l-au însoțit în arii de securitate maximă din Siria, Eli Cohen a reușit să fotografieze punctele strategice de pe Înălțimile Golan. Informația clandestină trimisă de el ulterior a ajutat la victoria Israelului în Războiul de Șase Zile [din iunie 1967].”^{**} Descoperit de contraspionajul sirian ca urmare a tehnologiei de detecție furnizate de URSS, Eli Cohen a fost condamnat la moarte și executat prin spânzurare pe 18 mai 1965, în Piața Marjeh din Damasc.

Pentru cititorul român, traducerea și publicarea acestei cărți sunt extrem de utile, întrucât oferă informații pentru înțelegerea situației din Orientul Mijlociu, care este de mai bine de 60 de ani una dintre zonele cele mai zbuciumate ale planetei, din cel puțin două puncte de vedere. În primul rând, ne referim la situația geopolitică a zonei, ca să folosim un termen demodat, dar utilizat

^{*} Carla Stockton, „Our Man in Damascus: Am I My Brother's Keeper?”, în *Jewish Magazine*, februarie 2006 (<http://www.jewishmag.com/99mag/elicohen/elicohen.htm>).

^{**} *Ibidem*.

frecvent în limbajul jurnalistic și chiar în cel al experților, pentru a trimite la raporturile de putere regionale. În al doilea rând, ne referim la rolul jucat – e drept, discret, ceea ce este firesc pentru un serviciu secret – de una dintre organizațiile cele mai faimoase angajate pe frontul războiului invizibil, atât în perioada Războiului Rece, cât și în deceniile care au urmat acestuia – Mossad.

În ceea ce privește situația geopolitică a zonei, mergând pe firul istoriei, după prăbușirea Imperiului Otoman în 1918, dar în special după formarea statului Israel, în 1948, situația se prezintă ca deosebit de complexă. Încă de la formarea statului, Israelul a fost nevoit să facă față unui „război al independenței”, fiind ținta atacului statelor arabe, nemulțumite de apariția sa. În 1956, 1967 și 1973, asemenea episoade de război s-au repetat, exigențele Războiului Rece marcând decisiv desfășurarea confruntărilor. Cele două superputeri, SUA și URSS, s-au implicat în geopolitica regională, competiția dintre ele răsfrângându-se și în alianțele dintre puterile minore locale. După un acord istoric de pace între Israel și Egipt, facilitat de președintele SUA, Jimmy Carter, la Camp David în 1978, la realizarea căruia și-a adus contribuția și diplomația românească a epocii, confruntările regionale au continuat în plan local. Libanul a ajuns în 1982 teatrul unui sângeros război civil, în care s-au implicat mulți ani atât Israelul, cât și Siria. Pe de altă parte, anii '80 ai secolului al XX-lea au fost dominați în regiune de războiul dintre Irak și Iran, care a determinat apariția unei competiții adiacente celei tradiționale postbelice dintre Israel și lumea arabă, anume o competiție în interiorul islamului. Nouă competiție regională contrapunea puterea sunnită irakiană (dominantă peste o societate majoritar șiită) celei šiite iraniene, angajată încă din 1979, după răsturnarea șahului, într-o revoluție teocratică cu ample consecințe internaționale.

Sfârșitul Războiului Rece, consemnat prin valul revoluționar anticomunist din Europa de Est și prăbușirea URSS în 1991, a

trezit speranța unei soluționări a complicatei ecuații de putere din Orientul Mijlociu. Angajarea procesului de pace de la Madrid (cu o încercare în 1991 de revitalizare a negocierilor de pace dintre Israel și palestinieni), iar apoi acordurile de la Oslo (Oslo 1, semnat în capitala norvegiană, și Oslo 2, semnat la Taba, în Egipt, pe malul golfului Aqaba) au clarificat oarecum situația din Orientul Mijlociu. Acordurile de la Oslo consemnau formarea unei autorități palestiniene, cu competențe pe Malul de Vest al Iordanului și în Fâșia Gaza, parteneră a negocierilor cu Israelul pentru un tratat de pace bazat pe rezoluțiile ONU nr. 242 și 338. Dezamorsarea situației din această perioadă de negociere nu a fost scutită de contradicții – de la problema frontierelor noului stat la statutul Ierusalimului și de la problema refugiaților la coloniile israeliene –, iar Primul Război din Golf împotriva Irakului din vremea lui Saddam Hussein a complicat și mai mult securitatea și stabilitatea regiunii. În septembrie 2001, militanți jihadiști lovesc militar și, deopotrivă, simbolic centrele vitale ale puterii americane (turnurile gemene, Pentagonul, fiind vizată inclusiv Casa Alba). În replică, SUA și aliații lor lovesc necruțător Afganistanul, unde se adăpostea centrul de comandă al rețelei *Al-Qaida*. Pe hărțile planificatorilor militari, Orientul Mijlociu cunoaște o dilatare strategică notabilă în anii '90 și la începutul noului secol. Devine tot mai frecventă sintagma „Marele Orient Mijlociu”. Noul Levant este definit ca un arc de instabilitate din Mauritania până în Pakistan și Afganistan, așadar de la Atlantic până la frontiera Indiei. În martie 2003, SUA și „coaliția de voință” formată în acest scop dezlănțuie o vi-guroasă operațiune militară împotriva Irakului – motivația acestei invazii militare este amplu dezbătută și azi –, moment în care situația din întreaga regiune dobândește o dinamică nouă.

Pe de o parte, Irakul, învins rapid și cu Saddam Hussein înlăturat, se angajează într-un complicat proces politic, care se va finaliza cu accederea la putere a unui guvern de majoritate șiiită, în

strânsă legătură cu Iranul, dar și cu regimul alauit din Siria al lui Hafez al-Assad și cu Hezbollahul din Liban. Se conturează așadar o axă șită a geopoliticii regionale. Pe de altă parte, insurecția sunnită din Irak împotriva ocupației americane creează mari dificultăți în ce privește securitatea acestei țări și îi provoacă pierderi semnificative coaliției multinaționale. După declanșarea în 2011 a „primăverii arabe”, insurecția sunnită se coagulează într-o mișcare regională, culminând cu formarea „califatului islamic” (Statul Islamic, IS, ISIS sau *Daesh*), de o parte și de alta a frontierei dintre Siria și Irak, cu organizații care își declară fidelitatea față de ISIS în țări ca Algeria, Yemen sau Indonezia. În prezent, primejdia ca acest „califat” să preia puterea la Damasc, Siria aflându-se într-un sângeros război civil, a determinat – pe fondul unor consecințe însemnate, cum ar fi, printre altele, criza migranților în Europa – o implicare militară directă a comunității internaționale în această țară: SUA, statele sunnite vecine, Anglia, Franța, Rusia, Iranul și organizațiile stipendiate de acesta. Devine tot mai evidentă, ca principală trăsătură a tabloului de securitate regional, competiția între axele sunnită și șită, adăugată altor vectori tradiționali, la loc de frunte fiind, bineînțeles, conflictul mocnit arabo-israelian.

Așadar, cititorul român are de făcut distincția între ceea ce era principal în epoca în care are loc acțiunea cărții – conflictul arabo-israelian fiind copleșitor ca importanță în securitatea regională din anii '60 ai secolului trecut – și configurarea situației de azi, când pot fi identificate apropieri de interese între puterile sunnite și Israel față de tendințele hegemonice regionale ale Iranului. La fel ca în urmă cu cinci decenii, Israelul pare a fi în continuă alertă pentru a-și apăra statalitatea și propriile valori în fața amenințărilor regionale, care s-au multiplicat și au devenit mai sofisticate. Cartea de față introduce excelent cititorul din România în chestiunea complexei geopolitici regionale.

În ce privește Mossadul, al doilea domeniu de interes pentru cititorul român, acesta este principala organizație israeliană care se ocupă de culegerea de informații strategice, pentru acțiuni antiteroriste și pentru operații „sub acoperire” în slujba securității statului Israel. Sistemul de informații israelian mai include Direcția de Informații Militare a Forțelor de Apărare Israeliene (AMAN) și Serviciul de Securitate Internă (Shin Bet). Așa cum se întâmplă cu asemenea organizații cu activități ferite de ochii marelui public, Mossadul a înregistrat un succes major – a fost impresionant în timpul Războiului Rece, de pildă în acțiunea de prindere a criminalilor de război naziști implicați în holocaust. Dar, la fel de natural, în jurul activității unor astfel de organizații cu caracter secret s-a dezvoltat o mitologie care face să pălească realitatea. Mossadul, de pildă, s-ar afla la originea emigrării clandestine a evreilor din Europa de Est, Rusia, Siria și Iran sau Etiopia, a zădărnirii sau întârzierii programului nuclear iranian, pentru a nu mai pune la socoteală implicarea sa în lovituri de stat sau altfel de lovituri în cele mai diverse state ale lumii. Ceea ce este esențial este că Mossadul acționează în direcția asigurării securității propriiei țări prin identificarea la vreme și contracararea sau prevenirea amenințărilor. Fost prim-ministru al Israelului, Yitzhak Shamir considera că „misiunea solicitată celor care lucrează în Mossad este cu adevărat mai grea decât a celor care lucrează în organizații similare în alte părți”.

Mossadul s-a format în decembrie 1949 – anul acesta a aniversat al șaizeci și cincilea an de existență în prezența premierului Benjamin Netanyahu – și era cunoscut sub numele de „Institutul Central pentru Coordonare” sau „Institutul Central pentru Informații și Securitate”. Practic, Mossad traduce denumirea ivrit: *Ha-Mossad le-Modiin ule-Tafkidim Meyuhadim*, ceea ce înseamnă „Institutul pentru Informații și Misiuni Speciale”. Instituția are ca motto un proverb biblic, etern valabil: „Națiunile se prăbușesc

în absența direcției, dar mulți sfătuitori fac victoria sigură.” Așa cum a menționat premierul israelian la aniversarea de anul acesta: „Adevărata apărare a țării noastre în timpul existenței sale și a celor 65 de ani ai Mossadului [...] este această putere a statului Israel. Aceasta este puterea pe care o cultivăm.”*

Cititorii români iau cunoștință prin această carte despre o operațiune sub acoperire a Mossadului intrată deja în legenda serviciilor de informații din întreaga lume, elaborată de un autor recunoscut pentru contribuția sa la descifrarea direcțiilor în care evoluează geopolitica Orientului Mijlociu.

MIHAIL E. IONESCU

* „Israel's Mossad celebrates 65th anniversary”, în *i24news*, 24 septembrie 2015 (<http://www.i24news.tv/en/news/israel/diplomacy-defense/86764-150924-israel-s-mossad-celebrates-65th-anniversary>).

Prolog

Eli Cohen este, fără îndoială, un erou național. În ciuda faptului că au trecut mai mult de 47 de ani de la capturarea și uciderea lui prin spânzurare în Piața Marjeh din Damasc, Eli Cohen continuă să înflăcăreze atât imaginația israelienilor, cât și pe aceea a locuitorilor țărilor arabe, activitatea lui de spion fiind folosită ca material de studiu de către toate serviciile secrete din întreaga lume.

Eli Cohen a locuit la Damasc timp de trei ani, perioadă în care a reușit să stabilească legături strânse cu cei mai importanți oameni ai regimului sirian de la vremea respectivă și să transmită fără întrerupere către Israel informații credibile și prețioase despre stilul de viață din Damasc, despre asemănările dintre lideri și legăturile lor cu țările care făceau parte din Uniunea Sovietică și armatele acestora, dar și despre transformările militare și politice prin care treceau țările arabe. Circumstanțele capturării sale, dar mai ales cetățenia lui israeliană, singura dovedită până în momentul de față, deoarece a fost capturat și ucis tocmai pentru că era evreu, au stârnit un uriaș interes în lumea întreagă și admirația tuturor evreilor din Israel și diaspora, deopotrivă. O mulțime de străzi, parcuri, școli, sinagogi și instituții publice diverse au primit numele lui.

Mulți dintre aceia care au fost implicați direct în procesul de instruire al lui Eli Cohen, precum și cei mai mulți dintre foștii săi colaboratori nu se mai află astăzi în viață. Trei dintre membrii unității „Cesarea” (cunoscută și ca unitatea 188), cu care a avut

o colaborare neîntreruptă – Ioshka Yariv („Dan”), comandantul unității, vicecomandantul său, Ghedalia Halaf și Shimeon Someh („Samaan” sau „Salmon”) au plecat din lumea celor vii. Cartea de față aduce pentru prima dată în prim-plan referirile extrem de puține, uneori cu totul întâmplătoare, la toate aceste personaje care l-au recrutat, l-au instruit și, mai apoi, au colaborat îndeaproape cu Eli Cohen pe întreaga durată a șederii lui în Damasc. De asemenea, mulți dintre liderii și ofițerii sirieni cucerii de carismaticul spion israelian au încetat din viață. O parte dintre ei au fost uciși, alții au fost „iertăți” și obligați să se retragă și, cei mai mulți, au luat secretul cu ei în mormânt.

Imediat după executarea lui Eli Cohen, răzbunat fie sângele lui de către Dumnezeu*, atât în Israel cât și în alte țări ale lumii au apărut tot felul de cărți, care însă nu au reușit să satisfacă nevoia imediată de cunoaștere a eroului și a activității acestuia. De-a lungul anilor care au trecut de atunci au fost parțial dezvăluite câteva dintre secretele și întâmplările inedite care au alcătuit viața și au condus la moartea „luptătorului 88”. Astfel, de exemplu, Mossadul a făcut publică ultima înregistrare video a lui Eli Cohen care, deși scurtă, oferă o nouă perspectivă asupra activității acestuia. Totuși, înregistrarea nu conține un tablou detaliat al acțiunilor întreprinse de Eli în Damasc, iar accesul la documentele de arhivă este încă limitat în Israel.

A fost trimis în Siria. Serviciile de informații secrete nu au dezvăluit încă circumstanțele capturării „luptătorului 88” și nici nu au oferit detalii cu privire la daunele operaționale și politice provocate Siriei. În orice caz, astăzi avem la dispoziție mărturiile publice a trei oameni implicați în capturarea spionului israelian: președintele Amin al-Hafez, sub conducerea căruia a fost capturat Eli Cohen, Mundar al-Mouzali, Șeful Cancelariei Prezidențiale și colonelul Sallah al-Dali, judecătorul nemilos al „luptătorului” israelian.

* Formulă de pomenire a celor care au murit asemenea unor martiri (n. tr.).

Într-un interviu pentru televiziunea Al Jazeera, Amin al-Hafez* a insistat asupra circumstanțelor capturării lui Eli Cohen și mai ales asupra interogatoriului căruia i-a fost supus acesta din urmă. Șeful Cancelariei sale Prezidențiale, intervievat și el de Al Jazeera, a dezvăluit secretul înmormântării lui Cohen în deșert, într-un loc care astăzi nu mai poate fi identificat. Colonelul Al-Dali** a scris chiar și o faimoasă carte propagandistă despre procesul lui Eli Cohen, în care pretinde că unul dintre acuzați ar fi fost agent secret NATO și l-ar fi ajutat pe Eli să pătrundă în Siria. A fost o încercare evidentă de a atribui reușita „luptătorului israelien” Alianței Nord Atlantice și nu serviciilor secrete israeliene.

Pe măsură ce timpul trece și ne îndepărtăm tot mai mult de afacerea Eli Cohen, devine din ce în ce mai vizibilă contribuția lui unică la victoria repurtată de armata israeliană pe Înălțimile Golan în timpul Războiului de Șase Zile***. Despre acest lucru vorbește Levi Eshkol, prim-ministru al guvernului care se afla la conducerea țării în perioada Războiului de Șase Zile: „Rapoartele lui Eli Cohen despre mișcările de pe frontul sirian ne-au scutit de mobilizarea mai multor unități de armată”. Dar cea mai importantă recunoaștere a activității sale deosebit de însemnate a primit-o Eli Cohen chiar de la cei care l-au trimis în misiune în Siria. Imediat după moartea sa, în perioada în care Moshe Arens**** se afla în fruntea Ministerului Apărării Naționale, a fost ridicat în grad de locotenent-colonel. Mai

* Om politic și militar sirian, membru al Partidului Baas. În 1963 a fost autorul unei lovituri de stat în Siria, devenind șeful Consiliului Național Revoluționar. În 1966 este îndepărtat de la putere de aripa pro-sovietică a partidului Baas, condusă de Salah Jedid (n. coord.).

** Sallah Dali (n. coord.).

*** Conflict derulat în perioada 5 – 10 iunie 1967, în care Israelul a avut de înfruntat o coaliție formată din Egipt, Iordania și Siria. În urma victoriei obținute, Israelul ocupă Fâșia Gaza, Peninsula Sinai, Platoul Golan și Cisiordania (n. coord.).

**** Inginer, om politic și diplomat israelian, născut în 1925. A fost ministru al Apărării, ministru de Externe și ambasador al Israelului în SUA (n. coord.).

târziu, în cadrul unei ceremonii modeste, care a avut loc în data de 18 mai 2005, la 40 de ani de la momentul capturării „luptătorului 88”, și în prezența membrilor familiei sale, Mossadul a dat numele lui școlii în care își pregătea luptătorii și agenții. La intrarea în instituție a fost așezat un bust înfățișându-l pe Eli. Pe plăcuța comemorativă montată alături scrie, printre altele: „A pus la punct un sistem complex de legături cu cele mai influente persoane din guvernul și armata sirieni, trimițând către statul Israel informații vitale, care au condus la succesul forțelor noastre armate în războiul de pe Înălțimile Golan”. Aceasta a fost cea mai explicită recunoaștere a contribuției importante aduse de „luptătorul 88” la victoria armatei israeliene în Războiul de Șase Zile.

În timp ce scriam această carte, am întâlnit o mulțime de oameni care au avut legături cu Eli Cohen în diferite etape și momente ale vieții acestuia. Din motive lesne de înțeles, identitatea unora dintre aceștia a rămas și va rămâne în continuare secretă. Contribuția deosebită a fiecăruia dintre ei se regăsește în paginile cărții de față. Ei mi-au deschis ochii și mi-au arătat cât de sinuoasă, dificilă și periculoasă a fost activitatea „luptătorului” israelian în țările dușmane. M-au ajutat în felul acesta să scriu povestea cea mai complexă și detaliată, de până acum, despre activitatea lui Eli Cohen în Damasc.

Le adresez profunde mulțumiri lui Sophie, binecuvântat fie numele ei, mama lui Eli Cohen, o femeie cu un suflet nobil, Nadiei Cohen, soția sa, precum și fratelui acestuia, Albert, și soției sale, Dalia, care și-au dedicat viețile păstrării vii a memoriei lui Eli, dar și celorlalți frați, Maurice și Aferim, și surorii Sara, precum și partenerilor de viață ai acestora, care mi-au dedicat ore întregi din timpul lor, retrăind alături de mine un capitol extrem de dureros al existenței lor.

SAMUEL SEGEV
Herzliya, 2012

Capitolul 1

Capcană în Damasc

Un Damasc rece, ploios și neprietenos l-a întâmpinat de Eli Cohen (Kamal Amin Taabet*) la întoarcerea, în 26 noiembrie 1964, din ultima sa vizită în Israel.

Dintre mulții lui prieteni, pe aeroportul din Damasc nu l-a așteptat decât George Saif, directorul Departamentului de programe în limba spaniolă al radioului public din Damasc. Locotenentul Muaza Zaher al-Din – nepotul de frate al fostului Șef de Stat Major Sirian și una dintre cele mai importante și bine plasate surse ale lui Cohen în Siria – se afla încă în Idlib, oraș situat în nord-vestul țării, nu departe de granița cu Turcia. Majd Sheikh al-Arad, un important proprietar de terenuri care îl ajutase să se infiltreze în Siria fără a fi supus controalelor de rutină, rămăsese pe unul dintre domeniile sale situate în împrejurimile Damascului. Prietena lui devotată, Mary al-Maaz, frumoasa și eleganta soție a directorului turnului de control al aeroportului din Damasc, plecase să-și viziteze rudele care locuiau într-un orașel situat pe malul Mării Mediterane. Deși Rosette, cumnata ei, se afla în Damasc, aceasta fusese forțată de vremea potrivnică de afară să rămână țintuită la pat, transmițându-i lui „Kamal”, prin intermediul lui George Saif, sărutările și dragostea ei.

Eli Cohen a fost cuprins de un sentiment ciudat în clipa în care a ajuns în apartamentul său spațios, din clădirea aparținând lui

* Numele arab al lui Cohen, parte a legendei pe care acesta și-a construit-o (n. coord.).

Said Ramiah, situată în cartierul deținut de către renumitul tată al acestuia. Apartamentul cu cinci camere, de la etajul al patrulea al clădirii, din care se vedea sediul Statului Major Sirian, era curat și îngrijit. Până și vecinii lui, care îl întâmpinaseră mereu plini de căldură și cu fețe luminoase, păreau acum apatici și reci. Numai Bidiabed l-a informat că, în perioada în care fusese plecat din țară, apartamentul lui a fost percheziționat de către mai mulți angajați ai Serviciilor de Informații Secrete Siriene, care făcuseră cercetări amănunțite la fața locului. Nu descoperiseră nimic suspect, dar asta nu-i împiedicase să-i întrebe pe vecinii lui „Kamal” despre activitatea, obiceiurile și modul de viață al acestuia. Câțiva dintre vecini au mărturisit că fuseseră dintotdeauna impresionați de stilul de viață modest al lui „Kamal”. În ciuda a tot ceea ce se zvonea despre averea lui impresionantă, nu a deținut niciodată o mașină particulară, folosind mereu mijloacele de transport în comun. Una dintre vecine a povestit că îl invita din când în când pe „Kamal” la cină, în locuința ei. Însă atunci când lua masa singur, la el acasă, prefera conservele. „Ciudat”, le-a mai spus ea oamenilor din Serviciile Secrete Siriene, „pare că am avea de-a face cu un om foarte sărac”.

Fără nicio îndoială, Damascul sfârșitului de noiembrie 1964 era complet diferit de orașul din care plecase Eli cu numai două luni în urmă, pentru ultima sa vacanță petrecută în Israel. Orașul era acum cuprins de febra războiului și sfâșiat de conflicte interne. Vremea rece de afară reflecta cu precizie climatul politic al Siriei în perioada aceea. În timpul unei cine servite într-o seară urâtă de „Kamal” și George Saif în clubul Al-Saari, acesta din urmă i-a dezvăluit prietenului său cele mai noi informații despre evoluția recentă a evenimentelor din Damasc. Lucrul cel mai important, fără îndoială, era consolidarea constantă a grupării radicale a Partidului Baas din Siria, în fruntea căruia se afla generalul Salah Jadid, Seful Statului Major Sirian, susținut de vechea autoritate civilă. Noul corp de ofițeri și facțiunile radicale l-au acuzat pe șeful guvernului, Salah Bitar, de „deviere de la

principiile socialismului” și de derularea unei politici economice de tip „conservator”. Președintele Amin al-Hafez a fost pus în situația de a face o alegere: să rămână alături de Bitar sau să plece împreună cu Jadid. A preferat să-i susțină pe acesta din urmă și pe comandantul forțelor aeriene, generalul Hafaz al-Assad, care tocmai începuse să urce pe scara influenței din cadrul Partidului Baas. Primul-ministru Bitar a demisionat din funcție, președintele Al-Hafez a preluat și poziția acestuia, iar Jadid a fost numit „atașat pe lângă Cancelaria Prezidențială”, fiind, de fapt, omul din spatele tuturor deciziilor. Al-Hafez l-a desemnat pe Mamdouh Jabar pentru funcția de ministru al Apărării, după care a plecat la Paris, unde avea programată o intervenție chirurgicală. A revenit în Damasc în data de 12 noiembrie, slăbit încă din punct de vedere fizic, dar mai ales din punct de vedere politic. Michel Aflaq, conducătorul istoric al Partidului Baas se întorsese din Germania, pentru a-l susține pe Bitar în lupta sa și pentru a consolida puterea lui Al-Hafez, deși concluzia lui Saif la sfârșitul conversației cu Eli Cohen fusese una cât se poate de sumbră: „Părerea mea este că Amin al-Hafez este astăzi președinte doar pentru că îi permite Jadid. Însă va fi înlăturat din funcție, iar asta nu este decât o chestiune de timp. Da, da, scaunul de președinte al prietenului tău se clatină serios. Ascultă-mă pe mine – trebuie să începi să-ți cauți un nou prieten”.

În atmosfera aceea tensionată, „Kamal Amin Taabet” a început să se readapteze la Damasc. Din motive de securitate, echipa operativă din Israel, formată din Ioshka Yariv („Dan”), Ghedalia Halaf și Shimeon Someh, îi interzisese să-și pună în funcțiune emițătorul Morse timp de două luni de zile. La început, Eli urmasse cu strictețe această interdicție, însă o întâmplare cu totul neașteptată l-a determinat s-o încalce.

În data de 1 decembrie a fost invitat, alături de unul dintre prietenii săi, omul de afaceri Kamal al-Hoshen, la prânz la reședința lui Majd Sheikh al-Arad. Majd era un bucătar desăvârșit, iar atunci când își invita prietenii acasă uita de legile islamului,